

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת בֵּא

י' שבט תשפ"ד

הפטרה: הדבר אשר דבר
שובבים ב, ה, ב

ברכת הלבנה עד חמישי בלילה
יציאת השבת ר"ת 18:03
גיליון 849

יציאת השבת:

17:40

ירושלים: 17:41

כניסת השבת:

16:28

ירושלים: 16:26

לא להתגרות בעם ישראל!

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

הפרשה פותחת בדברי ה' אל משה: "בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותותי אלה בקרבו, ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה'". רש"י על אתר פירש "התעללתי - שיחקתי". כיצד הקב"ה משחק במצרים? איזה צד של משחק יש במכות אלו? הרמב"ן פירש: "וטעם התעללתי כי אני מצחק בו, שאני מכביד את לבו ועושה הנקמות בו, כטעם 'יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו', (תהלים ב, ד). כלומר, פרעה מתנגד לשלח את עם ישראל, אך אין זה מתוך עוצמה שיש לו, אלא כי הקב"ה הכביד את לבו כדי שימשיך להיענש.

אכל, לקה ושילים: 'אשר התעללתי במצרים', לא הסתיים במכת בכורות, גם לאחר שהמצרים משלחים את בני ישראל ממצרים הם מחליטים לפתע לרדוף אחריהם, האם הפעם יצאו המצרים כשידים על העליונה? במדרש (מכילתא בשלח פרשה א) מובא: "ויהפוך לבב פרעה". לשעבר 'ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש' ועכשיו 'ויהפך לבב פרעה ועבדיו ויאמרו: מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו'. אמרו: אילו לקינו ולא שלחנו כדאי הוא, או לא לקינו ושלחנו ולא היו נוטלין ממונו כדאי הוא לנו, אלא לקינו ושלחנו ונטלו ממונו?

משל למה הדבר דומה? לאחד שאמר לעבדו: צא והביא לי דג מן השוק. יצא והביא לו דג מבאיש. אמר לו: בגזירה או תאכל הדג או תלקה מאה מכות או תתן לי מאה מנה. אמר לו: הריני אוכל. התחיל לאכול לא הספיק לגמור עד שאמר הריני לוקה. לקה ששים לא הספיק לגמור עד שאמר הריני נותן מאה מנה. נמצא אכל את הדג ולקח ונתן מאה מנה. כך נעשה למצרים, לקו ושלחו את עם ישראל וניטל ממונם".

אומות העולם לא להתגרות בעם ישראל!

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

מכות מצרים – יסוד האמונה

התורה מתארת את המכות שהביא הקדוש ברוך על המצרים כעונש על אשר שעבדו את בני ישראל בפרך, אך היתה להם מטרה נוספת, לחזק את אמונתם של בני ישראל בבורא עולם – עד לשיא של "ויאמינו בה" ובמשה עבדו".

מכת הדם

"בא אל פרעה" מצוה האלוקים על משה ופוקד עליו לשוב אל פרעה ולהתרות בו לשלח את העבריים. אם לא תעשה זאת, מעביר משה לפרעה את דברי האלוקים, מכת ארבה תכסה את הארץ ותאכל את הצמחים שנותרו ממכת הברד.

עבדי פרעה למודי הניסיון מנסים לשכנע את אדונם להאזין לדברי משה. "הטרם תדע כי אבדה מצרים?" הם שואלים אותו, ומבקשים ממנו להרשות ליהודים לצאת כדי לזבוח לאלוקיהם. פרעה נעתר ושב וקורא למשה ולאהרן. "מי ומי ההולכים" הוא שואל אותם, כשהם משיבים לו כי הם ילכו "בנערינו ובזקנינו, בבנינו ובבנותינו, בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו" הוא כועס. קורבנות וזבחים הם ענין לגברים בלבד! הוא קורא ומגרש אותם.

האזהרה מתקיימת, מכת הארבה מכה בפירות, בירקות ובצמחי מצרים ופרעה ממחר לקרוא למשה ולאהרן ולהתנצל בפניהם: "חטאתי הפעם" הוא מתוודה ומבקש מהם להתפלל לאלוקים ולהסיר את מכת הארבה. כתוצאה מתפילת משה רוח חזקה נושאת את כל הארבה אל הים והמכה סרה מעל מצרים. פרעה, כצפוי, חוזר לסורו.

מכת חושך

משה נוטה את ידו על השמים וחושך מתפשט בכל ארץ מצרים. בשלושת הימים הראשונים המצרים לא יכולים לראות איש את רעהו; בשלושת הימים לאחר-מכן, החושך סמיך כל-כך עד שהם לא יכולים לזוז.

בעוד המצרים סובלים מהחושך, לבני ישראל, היושבים בארץ גושן, יש אור.

שוב קורא פרעה למשה ומבטיח לשחרר את בני-ישראל בתנאי אחד: עליהם להשאיר את הצאן והבקר במצרים.

משה משיב בגאון: לא רק שנלך עם צאננו ובקרנו, גם אתה תתן לנו זבחים ועולות שנקריב לבורא העולם.

הדברים מכעיסים את פרעה: "לך מעלי! הישמר לך אל תוסף ראות פני, כי ביום ראות פני תמות!" הוא אומר למשה, שמשיב לו בנחת: כדברך כן אעשה – לא אוסיף לראות עוד את פניך.

המכה האחרונה

תוך כדי שיחה עם פרעה, מתגלה האלוקים למשה ואומר לו על המכה האחרונה בה הוא עומד להכות את מצרים, לאחריה בני-ישראל יצאו ממצרים. משה ממחר להעביר את הנבואה לפרעה: "כה אמר ה', כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, ומת כל בכור בארץ מצרים", לבסוף, אומר משה, אתה עוד תבוא להתחנן בפני שנצא ממצרים.

אלוקים מצווה על משה לומר לעם ישראל לשאול כלי כסף וזהב ממצרים, למען יצאו ברכוש גדול.

מתכוננים לגאולה ...

בראש חודש בניסן, ארבעה עשר יום לפני היציאה ממצרים, מוסר הא'לוקים למשה את מצוות קידוש החודש. מעתה ואילך לוח השנה היהודי יחושב לפי התחדשות הירח ולא לפי סיבוב השמש כפי שנוהגים אומות העולם.

לאחר-מכן הוא מצווה אותו על מצוות קורבן הפסח. המצווה כוללת פרטים שונים, ביניהם: (א) על כל משפחה לקחת שם ביום יו"ד בניסן ולהכין אותו לקורבן פסח, שנקרא כך על שם שהאלוקים יפסח וידלג על בתי היהודים. (ג) כמה משפחות קטנות יכולות להצטרף יחד לקורבן. (ד) ביום י"ד בניסן הם ישחטו את השה, יקחו מן הדם וימשחו את מזוזות ומשקוף הבית. (ה) את הבשר הם יאכלו צלי אש יחד עם מצה ומרור, כשהם נעולים בנעליים, חגורים, מקליהם בידיהם ומוכנים לצאת לדרך. (ו) הנותר מן הבשר עד הבוקר ישרף באש. (ז) רק אדם שנימול יכול להשתתף בקורבן. (ח) אין לשבור בו עצם.

הדם אשר תמשחו על המשקופים יהווה סימן עבורי כי זהו בית בו מתגוררים יהודים. כאשר אכה את בכורות מצרים, אפסח ואדלג על בתים אלו, אומר הא'לוקים.

משה מוסר לבני-ישראל את דברי הא'לוקים והם קדים ומשתחוים מתוך שמחה על הבשורה המשמחת: הנה הם עומדים לצאת ממצרים. הם ממהרים לבצע את ההוראות.

בחצות הלילה

בחצות הלילה מכה הא-לוקים כל בכור בארץ מצרים, ובדיוק כפי שניבא משה פרעה ממהר לקרוא לו ולאחריו ולומר להם לצאת ממצרים. ברכוש גדול – בדיוק כפי שהבטיח הא-לוקים לאברהם שנים רבות קודם לכן.

בסך-הכול שהו בני ישראל במצרים 210 שנה. התורה מחשבת זאת כ-430 שנה, מספר השנים שחלפו מאז כרת א'לוקים את ברית בין הבתרים עם אברהם בה הבטיח לו את גאולת מצרים. גברים, נשים וטף עם צאן ובקר רב יצאו יחדיו מארץ מצרים. אליהם התלוו ה'ערב רב', תערובת גרים מאומות העולם.

בני ישראל יצאו ט"ו בניסן, בעצם היום. עמם הם הוציאו בצק אותו לא הספיקו לאפות שהפך למצות.

מצוות לזכר הנס

כדי לזכור את ניסי יציאת מצרים, מצווה הא-לוקים על בני ישראל את המצוות הבאות:

חג הפסח : בכל שנה יהיה עליהם לחגוג חג בן שבעה ימים, בו יאכלו מצות ולא חמץ.

מצוות תפילין : את סיפור יציאת מצרים יכתבו בני ישראל על פרשיות קלף, אותם ישימו ב'בתים' שיניחו על הראש ועל הזרוע.

מצוות בכורות : כאות תודה לאלוקים על שהציל את בכורות ישראל במכת בכורות, יפרישו בני ישראל את בכורות בקרם וצאנם לא-לוקים. את בכור החמור הם יפדו בשם.

